

W
D

10 cent

en

de wereld

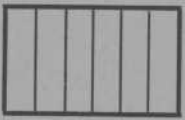
wentelde voort

gevangenis-gedichten

van

Jacques Rees

M d J

AAN

kameraad Erich Mühsam,
die viel onder de moordende slagen
der nazibeulen;

AAN

onze makkers, de dienstweigeraars,
alle gevangenen en slachtoffers
van staatsterreur;

AAN

de zwervers en opgejaagden,
Rudolf Rocker en vele andere
kameraden;

AAN

allen, tenslotte, die alles gaven
wat zij te geven vermochten aan de groote idee
van het socialisme;
zij dit boekske opgedragen.

092954 000 307

DE RECHTBANK.

Met wit gebeft', in deftig-zwarte toga,
in sombere ernst gedompeld;
met „rechts"-bargoensch, zoo taai als noga,
wordt de verdachte overrompeld.

De griffier heeft altijd een krakende stem,
de officier een loerende tronie.
De president ondervraagt met klem
en speelt met z'n blokje mahonie,

waarmee ie soms een mep op de tafel geeft
om de orde te herstellen;
totdat de klik zich opgemaakt heeft
om vonnis te gaan vellen.

Dit fossiele troepje mummies
smijt dan met maanden en jaren.
't Gaat er bijna automatisch,
van de „eed" tot de „bezwaren".

DE CELWAGEN.

Aanziet die groene gevangenenkist,
dat rijtuig voor levende lijken:
Da's de celwagen, als ge 't nog niet wist,
die de bajes steeds komt verrijken

met een nieuw offer der gerechtigheid.
Hij bevat zeer nauwe appartementen
voor hen, die raakten hun vrijheid kwijt;
— en achter zitten de agenten.

In een staande doodkist zitten de „boeven”
in het duister hun lot te gissen.
Een rooster, voor als ze soms lucht behoeven,
zorgt dat ze 't leven niet hoeven missen.

Voor de rest zijn ze levende lijken,
omringd door hotsend geratel.
Dat ze tijdens die tocht niet bezwijken,
blijft mij een eeuwig raadsel.

Die duistere, angstige onzekerheid,
dat pijnlijke hotsen en schokken
raak je je leven lang niet kwijt,
zat je ooit in die lugubere hokken.

HET VERBITTERHUIS.

Hier zit ik nu, stijf ingemuurd
mijn „misdad" te beboeten.
Als dit mijn tijd heeft voortgeduurd,
zal ik bekeerd zijn moeten.

Wat is dit toch een dwaas gedoe:
die tralies en steenen wallen;
dat menschen kweekt, die de „misdad" nooit moe,
van „kwaad" tot „erger" vervallen.

De tralies verbeteren iemand niet,
evenmin als de enge cellen.
En niets, wat men hier ziet
doet het goede bovenwellen.

Dit is het verbitterhuis,
waar men „boeven" kweekt bij de vleet;
een huis met honderdvoudig kruis
en gehaat, als ik geen ander weet.

DE CEL.

Zes pas in de lengte — —
vier stappen breed
is de steenen engte,
die gevangeniscel heet.

Door de grijze ruiten
met tralies ervoor,
ziet men niets daar buiten:
het Licht komt nauw' door.

Dit brok grauwe eenzaamheid;
dit steenen stuk ellende
is aan „Gerechtigheid” gewijd;
Hier huist de boevenbende!

Wie kleine kruimels steelt
geraakt hier gewis;
en hij het gansch bestel beveelt
die stal de heele disch!

De kleine kapers der maatschappij
zitten hier zeker gevangen.
De groote boeven loopen vrij.
Geen beul zal ze wurgen of hangen.

HET LUIKJE.

Er is een luikje in de deur der cel
dat men tergend opent en sluit.
Drie maal daags, na het luiden der bel,
dan komt ons eten daar uit.

Men voert ons getrouw en op tijd,
als vee, dat verzorgd worden moet.
Willig als vee, aan de slachtbank gewijd,
zijn wij: — — we vinden het goed.

We worden zoo beledigd elke dag,
die men ons hier gevangen houdt,
elke dag, die zonder lach,
met grauw gelaat ons hier aanschouwt.

Waarom zouden we ons verzetten
tegen die gerechtsmachine?
Zij slaan ons murw, die met wetten
handhaven hun daag'lijksch brood verdienen.

Je loopt tegen een blinde muur te pletter
en — — je bent immers onverschillig?
Eenmaal bukte je voor de doode letter,
nu ben je onderworpen en dienstwillig.

HET KIJKGAT.

In de ijzeren deur
ziet het booze oog
of je soms niet
de zaak bedroog.

Werken zal je,
ik zweer het bij god!
Anders, canaille,
Wacht het cachot.

De motor van je leven
is het gevangenis-reglement.
Staat „arbeid” aangegeven,
dan werk je, consequent.

't Booze oog ziet toe,
of je bent te vertrouwen.
Al ben je vervelensmoe,
toch maar enveloppen vouwen.

Het kijkgat is je geweten,
daar beef en sidder je voor.
Mocht jij het soms vergeten,
't cipiertje loert er door.

DE CELKAP.

Je bent er bekaaid afgekomen.
Nu heb je de rijkskleeding aan.
Zelfs je gelaat is je afgenomen:
je moet voortaan gemaskerd gaan.

Zet je het vuile water op de gang —,
dan heb je die celkap op.
Je bent voor jezelf bang,
met dat ijs'lijke ding voor je kop.

Je hebt geen eigen naam meer,
wel een koperen nummerplaat,
die hang je voor je hart neer,
waar je gaat of staat.

Maar 't ergste is die witte celkap,
dat hatelijke masker des doods.
Je bent een levend lijk achter die lap,
dat ademt en eet — desnoods.

Overal grijzen die cellekappen,
waar maar gevangenen zijn,
waar je gedaantes ziet stappen
achter zoo'n „boeven" gordijn.

HET LUCHTEN.

Iedere morgen, juist op tijd,
klinkt het deurengerucht.
De gevangenen worden uitgeleid
voor een half uur lucht.

Ieder krijgt een steenen kooi,
gaas erboven, tralies ervoor.
Eén randje bloemen — god, hoe mooi! —
zie je en ruik je daardoor.

De gevangenen moeten beweging nemen
in hun hok, dat „wandelplaats” heet.
Je hoort ze heen en weder beenen
in d'r hok, vier passen breed.

Opschriften staan er op de muren,
(een zeer pikante lectuur).
Je leest, hoe anderen het bezuren,
ze schreven 't tijdens het luchthalfuur.

Op en neder in die kooi van steen —
terwijl je naar je vrijheid smacht —
sjok je, tot de twee kwartier zijn heen — —
dan wordt je naar je cel teruggebracht.

TELLEN.

Op zeer veel manieren
leert men hier tellen.
Wie in de cel zit te klieren,
weet zich wel te kwellen.

Eén maand is: 30 × luchten;
30 ×, hoor je het wel?
Eén dag is: 10 geruchten
van de koperen gevangenisbel.

Tusschen 2 × briefschrijven liggen 6 dagen
6 × 10 × 't gaan van de bel.
4 × per maand kun je extra-kantine vragen
en 4 × moet je dweilen in je cel.

2 × per maand ontvang je bezoek,
elke keer gescheiden door 14 dagen.
1 × per week komt er een schoone vaatdoek
en tot de 2e Maandag mag je „gunsten” vragen.

Als men in een cel zit opgeborgen,
leert men pas wat tellen is.
Men zit op cijfers te tobben en te zorgen:
Dàt is de sport der gevangenis!

TRIOMF.

Zeker, 'k zit gevangen
in duistere eenzaamheid
en klopt mijn hart 't verlangen
naar de beloften-volle vrijheid;

maar ik ben niet dood,
mijn oog is niet verduisterd.
Immer schemert nog het rood,
mijn ideaal is niet ontlusterd.

Steeds nog put ik nieuwe kracht
en draag ik 't lot der dagen
en blijf ik in deez' lange nacht
zonder luid mijn leed te klagen.

Veel deed gij mij aan,
'k Bleef in mijzelf gelooven
en mijn eigen wegen gaan
EN IK KOM UW LAFTE WRAAK TE BOVEN!

VRIJHEID.

Gij zijt het zonnelicht daarbuiten,
dat koesterend de aarde streelt.
Gij zijt het hooge vogelfluiten,
dat van liefde- en levensvreugde kweelt.

Gij zijt de enkele levensklanken,
die binnen deze muren zweven — —.
Gij zijt de groene klimopraken
die aan de gindsche muren leven,

die 'k zie, wanneer ik luchten ga.
Gij zijt de jonge bloei der bloemen,
waarvan ik nu de taal versta.
Gij zijt het vreugdig bijenzoemen.

Gij zijt alles, wat daarbuiten is.
Gij zijt mijn heetst en felst begeeren
en ook mijn zoetst' geheimenis,
nu ik Uw rijkdom leer waardeeren.

Gij, leven van ons aller leven — —.
Gij, ijle, roekeloze vrijheid,
die het allerbeste weet te geven;
ik weet aan U mij toegewijd.

HET HEMELBLAUW.

Staar ik in het diepe blauw van de hemelboog,
hef ik mijzelf naar hem omhoog;
dan verlaten mijn voeten de aarde
en stijg ik tot waar mijn blik zoo staarde — —

Eén oogenblik raak ik aardsche zorgen kwijt
en schouw ik duizelend in d'eeuwigheid,
ik hang aan het diepste blauw der lucht
en vergeet het wereldsch werkgerucht.

Dan duizel ik — — en met een slag
val ik terug in de sleure dag,
die nu niet meer de ziel verstikt,
want ik heb in de eeuwigheid geblikt.

— — en immer dwalen mijn blikken omhoog
naar het diepste blauw van de hemelboog.

VIER KWATRIJNEN.

De bewaker.

De bewaker is geen kwaai vent.
Je wordt nu niet bepaald verwend;
hij handhaaft wel het reglement,
maar 't was niet zijn wil, dat jij hier bent.

De bel.

De bel is de motor van je leven
en heeft je gang en wandel aan te geven;
doet van opstaan tot bedgaan je beven,
sinds je in deze cel hebt verbleven.

De privaat-emmer.

Je behoeften-emmer staat in gindsche hoek
en maakt de frissche lucht vaak zoek.
Als het warm is, houd je dan kloek
en adem haastig door een doek.

De brief.

Hier is de wekelijksche brief
voor je moeder of liefste lief.
Landlooper, moordenaar of dief:
één velletje post, alsjeblijf!

KAMERAADSCHAP.

Zoals in duister-duffe kelder
een zonnestraal valt zoo prachtig helder;
zooals een vuur in diepste nacht
doet vergeten angst en zorg en klacht;
als een baken, een gids in woelige zee,
als een vuurtoren wijst naar veilige reë;
als muziek, die omhoog tilt de sombere ziel,
als het zonlicht, dat over de aarde viel — —
zóó is de schat, die het Leven ons schonk,
waaraan het dorstig hart zich lafenis dronk,
zóó is de gloed, die gleed in ons hart
om te verdrijven al te bittere smart:
Gij, Kameraadschap, zijt een kracht als geen
ander; wie U kent, leeft nooit alleen,
heeft immer een gids op 's levens baan,
een stut, om vertrouwend op te gaan.
Wie Kameraadschap ooit in zijn leven zag,
treedt innerlijk rijker door de dag.
Kameraadschap! Wekker onzer zangen,
vergezel ons op onze zware gangen;
steun onze vlag en stuw onze strijd:
die vlag en die strijd zijn U gewijd!

P 85638-2

Inhoudstafel.

DE WERELD WENTELDE VOORT.

Celgedichten:

1. De rechtbank.
2. De celwagen.
3. Het verbitterhuis.
4. De cel.
5. Het luikje.
6. Het kijkgat.
7. De celkap.
8. Het luchten.
9. Tellen.
10. Triomf.
11. Vrijheid.
12. Het hemelblauw.
13. Vier kwatrijnen.
14. Kameraadschap.
15. Inhoudstafel.

BIBLIOTHEEK VAN DE UNIVERSITEIT

3 0000 00076 9202

Uitgeverij „De Nieuwe Samenleving”

KLARENDALSCHWEG 409 - ARNHEM

Giro 238773 ten name van M. Paulissen